

ხვთისო მამისიმედიშვილი
Khvtiso Mamisimedishvili

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
Ivane Javakishvili Tbilisi State University
ჰუმანიტაჲულ მეცნიეეებათა ფაკულტეტი
Faculty of Humanities

**აფხაზური ხალხური მისტერიის რეპრეზენტაცია გ.
ტაბიძის ლექსში „პირველ თაველებს“**
Representation of Abkhaz folk mystery in
Galaktion Tabidze’s poem
“The First Stables”

საკვანძო სიეყვები: აფხაზუი-ქაიხური უითიეიხობები,
აფხაზუი ფოლკლოიი, გადაკვიონ ტაბიძე

Keywords: *Abkhaz-Georgian Relations, Abkhazian folklore,*
Galaktion Tabidze

ფოლკლორული წარმომავლობის სახე-სიმბოლოების სიმდიდრით გამოირჩევა გ. ტაბიძის ოთხსტროფიანი ლექსი „პირველ თაველებს“, რომელიც პოეტის შემოქმედების ხალხურ ტრადიციასთან კავშირს კიდევ ერთხელ ადასტურებს. ლექსი გაჯერებულია მითოლოგიური სიმბოლიზმის შემცველი ტაეპებით: „პირველი თაველების დღესასწაული“, აივნების ყვავილებით მორთვა, ტყეში ღამით ნუგეშის ყვავილის ძებნა, მთებში განძის ძიება, დილით ირმების ჯირითით დევნა და სხვ.

პირველი სტროფი ლექსის ერთგვარ ექსპოზიციურ ნაწილს წარმოადგენს, რომელშიც სიტყვების „ვდღესასწაულობთ“ და „მოსასწაულეს“ მონაცვლეობა მკითხველს სასწაულის მოლოდინითა და ამალღებული განწყობით აღავსებს. ცხადია, რომ ლექსი მითოლოგიებით საკრალურ დროს, რომელიდაც მივიწყებულ დღესასწაულსა და საიდუმლო რიტუალს ასახავს. პოეტურ ნაწარმოებში მნიშვნელოვან ეფექტს ქმნის დღესასწაულისთვის დამახასიათებელი გუნდური ელემენტი, რადგან მასში გუნდ-გუნდად მონაწილეობენ ქალები და ვაჟები. საგულისხმოა, რომ „პირველ თაველებს“ რიტუალური პროცესიის მხოლოდ ნაწილს – ღამისა და განთიადის მსვლელობას წარმოგვიდგენს. ისევე როგორც საიდუმლო რელიგიურ რიტუალს ახასიათებს, ლექსშიც ქალებისა და ვაჟების როლი დიფერენცირებულია: დღესასწაულის წინა ღამეს ქალები ნუგეშის ყვავილის საძებნელად ტყეში მიდიან, ხოლო ვაჟების გუნდი მთაში ხაზინის, იგივე განძის, საპოვნელად მიდის:

ნუგეშის ყვავილიც და განძიც, ორივე მხატვრულ-მითოლოგიური სიმბოლოებია. მათში კაცთაგან უხილავი და უცნობი საიდუმლო მოიაზრება. თუ აკაკის ლექსში „სულიკო“ ლირიკული გმირი საყვარელს ვარდში, ბუღბუღსა და ვარსკვლავში პოულობს, გ. ტაბიძის ლექსში მისტერიის მო-

ნაწილედ ქალებს ღამით ნუგეშის ყვავილის ძებნა ახარებთ, რომელიც, როგორც აკაკისთან, ასევე გალაკტიონთან ზებუნებრივ, ზეციურ, ტრანსცენდენტურ ძალას განასახიერებს.

ლექს „პირველ თაველებს“ განსაკუთრებული საკრალიზმით მსჭვალავს განძის ძიების მოტივი, რადგან განძი მითოლოგიაში უმაღლეს სინმინდეს განასახიერებს. ის მთა, სადაც „ვაჟნი ეძებდნენ... ხაზინას“, კოსმოსური მთის კონოტაციასაც შეიცავს, რადგან იქ განძი ინახება. ასეთ მთას, ხალხური მითოსური იმაგინაციით, ძირი ქვესკნელში უდგას და მისი წვერი ცას სწვდება.

გალაკტიონის ლექსის ფინალური სტროფი ირმების დევნის პროცესს ასახავს. ირმის დევნა გავრცელებული სიუჟეტია მსოფლიოს ხალხთა ფოლკლორში, ისევე როგორც ირმის კვალზე განძის აღმოჩენა. ლექსი „პირველ თაველებს“ ფინალურ სტროფში ირმის დევნისა და დაჭრილი ნუკრის კვნესით გამოწვეულ განცდას გადმოგვცემს. ცხადია, გ. ტაბიძის ამ პოეტური ნაწარმოების უკანასკნელი სტროფი, შეიძლება ფარნავაზის ნადირობის ერთგვარ პოეტურ რემინისცენციად აღვიქვათ, მით უფრო, რომ ლექსში გაჟღერებულია განძის ძიების მოტივი. რადგან ირემი მითოსში ზებუნებრივ არსებებს განასახიერებს, ვფიქრობ, დაჭრილი ნუკრის კვნესაც, რომელიც, ლექსის მიხედვით, დღესასწაულის მონაწილეებს აატირებს, საიდუმლო რიტუალის ნაწილად უნდა მივიჩნიოთ.

როგორც კვლევამ აჩვენა, გ. ტაბიძის ლექსს საფუძვლად უდევს ბუნების ძალთა აღორძინებისა და აღდგომის ძველი აფხაზური ხალხური დღესასწაული, რომელიც გაზაფხულზე იმართებოდა: 1. ორივე ასახავს პირველყვავილობის საგაზაფხულო რიტუალს, რომელსაც გ. ტაბიძე უწოდებს „პირველი თაველების“ დღესასწაულს; 2. ორივეგან

ახალგაზრდა ქალები დღესასწაულის ღამეს ტყეში მიდიან; 3. აფხაზური დღესასწაულის მიხედვით, ქალების ტყეში წასვლის მიზანი იყო „ხუთყურა ყვავილის“ ძებნა; ხოლო გ. ტაბიძის მიხედვით, – „ნუგეშის ყვავილის“ პოვნა; 4. როგორც გ. ტაბიძის ლექსის, ასევე აფხაზური დღესასწაულის ერთ-ერთ ძირითად ელემენტს წარმოადგენს ღამით ტყეში (გალაკტიონთან – მთებში) ვაჟების მიერ „ხაზინის“ ძებნა; 5. მართალია, დღესასწაულის დილის სცენა აფხაზურ რიტუალსა და გ. ტაბიძის ლექსში მეტ-ნაკლებად განსხვავდება, მაგრამ ორივეს აერთიანებს საკრალური ცხოველის – ირმის მოტივი, რომელიც ორივეგან ზეციურ არსებას, ზერაცონალურ სუბსტანციას განასახიერებს.

ამრიგად, გ. ტაბიძის ლექსში „პირველ თაველებს“ ვხვდებით ძველი აფხაზური მისტერიის რეპრეზენტაციას, რომელსაც პოეტმა უაღრესად მაღალი მხატვრული ოსტატობით შეუნარჩუნა დღესასწაულის განწყობა, ღრმა იდუმალება და საკრალური დატვირთვა.

Four-stanza poem “The First Stables” of Galaktion Tabidze stands out for its wealth of folk-symbols, which once again confirms the connection of the poet’s work with the folk tradition. The poem is full of taeps containing mythological symbolism: “the first feast of the stables”, decorating the balconies with flowers, searching for a flower of consolation in the forest at night, searching for treasure in the mountains, chasing deer on horseback in the morning, etc.

The first stanza is a kind of expository part of the poem, in which the alternation of the words “we celebrating” and “they who celebrating” fills the reader with the expectation of a miracle and an elevated mood. It is clear that the poem depicts a sacred time with mythologems, some forgotten holiday and sec-

ret ritual. The team element characteristic of the holiday creates an important effect in the poetic work, because women and men take part in it team by team. Just as it characterizes a secret religious ritual, the role of women and men is differentiated in the poem: on the night before the holiday, the young women go to the forest in search of a flower of consolation, while a team of guys goes to the mountains to find the “Khazina”, the same treasure: the flower of consolation and the treasure are both artistic-mythological symbols. In them, an invisible and unknown secret is understood by people. The motif of the search for the treasure is imbued with a special sacralism in the poem “The First Stables”, because the treasure represents the highest purity in mythology.

The final stanza of Galaktion’s poem describes the process of chasing deer. Chasing a deer is a common story in the folklore of peoples around the world, as is finding treasure on a deer trail. Since the deer symbolizes supernatural beings in the myth, I think that the moaning of the wounded baby roe deer, which, according to the poem, makes the participants of the celebration cry, should be considered a part of the secret ritual.

As the research showed, G. Tabidze’s poem is based on the old Abkhazian folk holiday of the revival of the forces of nature and Easter, which was held in the spring: 1. both reflect the spring ritual of the first flowering, which G. Tabidze calls “The First Stables” holiday; 2. young women from both go to the forest on the night of the holiday; 3. according to the Abkhazian holiday, the purpose of women going to the forest was to search for the “five-eared flower”, while according to G. Tabidze, – finding the “flower of consolation”; 4. one of the main elements of both G. Tabidze’s poem and the Abkhazian holiday is the search for “treasure” by the guys in the forest at night (near Galaktion – in the mountains); 5. it is true that the scene of the morning of

the holiday in the Abkhazian ritual and Tabidze's poem is more or less different, but both are united by the motif of the sacred animal – the deer, which in both of them embodies a heavenly being, a suprarational substance.

Thus, in the poem “The First Stables” of Galaktion Tabidze we find a representation of the ancient Abkhazian mystery, which the poet preserved with extremely high artistic skill, the mood of the holiday, deep mystery and sacred charge.